

Narrativa Jordi Capdevila

Silenci culpable

Un quadre enigmàtic dóna llum a *La nevada del cucut*. Un llenç abstracte, on tothom veu només quatre gargots, inspira i il·lumina dues dones que han viscut amb un segle de diferència: són les úniques que hi han sabut veure i contemplar la profunda bellesa d'un poble de muntanya nevat. Aquest sol fet motiva que siguin considerades extravagants per la gent del seu entorn.

Una, la Tònia, fa cent anys que es va fer dona. I en un ambient rural i de gent analfabeta aprèn a llegir gràcies als llibres que li deixava el mossèn, un dels pocs lletrats que vivien en el llogaret. I el llegir no sols no li fa perdre l'escriure, perquè no en sabia, sinó que li fa aprendre, quan ja en sap, a relatar amb fluïdesa tot el que li passa al seu entorn. Uns papers que escriu de nit, amb una espelma per llum, i els manté amagats perquè hi descriu uns secrets inconfessables.

L'altra dona, la Lali, viu a l'actualitat, i passen tantes coses al seu

entorn que no entén, que també les plasma a l'ordinador. Necessita escriure per viure i reviure en un ambient que l'ofega. I com la Tònia, té una musa inspiradora que li dóna força: Víctor Català i la seva novel·la *Solitud*, una altra protagonista del relat. La recerca dels papers amagats de la Tònia permetrà a la Laia desxifrar un remogut i violent puzzle familiar del passat, sorgit d'unes relacions familiars en què la cobdícia i els instints primaris havien enterbolit les relacions de tot un poblet.

La Tònia, amb un llenguatge nostàlgicament rústic, i la Lali, amb un text deliciosament rural

Una novel·la excel·lent, ben tramada i amb un llenguatge enriquidor

Narrativa Xènia Dyakonova

Un Dostoievski kafkià

Si no fos per la feina excel·lent de la traductora Margarida Ponsatí-Murlà, no coneixeríem mai una faceta tan oculta de Dostoievski. Aquesta jove professional de la filologia i de la traducció va tenir la iniciativa de traslladar quatre relats poc coneguts al català, i al cap d'un any i mig d'un treball intens i rigorós ens ha regalat una curiositat literària com n'hi ha poques. En *El cocodril i altres narracions* (que són, concretament, *Un episodi vergonyós*, *Bobok* i *L'esposa de l'altre i el marit sota el llit*), l'autor rus no se'ns presenta pas tal com estem acostumats a veure'l: és a dir, com un estudiós apassionat de la part més torturada i perversa de l'home. Tot el contrari, se'ns apareix en forma d'una rialla neuròtica que omple cada conte amb un humor grotesc i un esperit de sàtira.

La narració central del recull rela-

ta, amb una picardia despreocupada, la història d'un tal Ivan Matvéievitx, que va a un centre comercial on és exhibit un cocodril, li fa pessigolles al nas i acaba devorat per la bèstia. El protagonista s'hi instal·la, com una paròdia de Jonàs al ventre de la balena, i tant la seva reacció eufòrica davant d'aquest tràngol com la de la gent que l'envolta resulten totalment inesperats. Ivan Matvéievitx decideix que des d'aquesta nova perspectiva sabrà analitzar millor que mai l'estat actual de les coses i resoldre els problemes filosòfics i socials de l'època. Com diu la traductora, l'home que viu a dins del cocodril és una caricatura del funcionari tancat a l'oficina, que a més a més pretén que aquest aïllament del món sigui beneficiós. Per cert, un altre ofici que hi queda molt ben caricaturitzat és el dels periodistes: els diaris de Sant Peters-

burg dels anys 60 del segle XIX publiquen diversos articles sobre un fet tan extraordinari, però cap ni un, com és habitual, no descriu les coses amb la més mínima veracitat.

Si sobre les novel·les de Dostoievski el mateix Proust deia que totes es podrien anomenar *Crim i càstig*, sembla que tots els relats d'aquest llibre podrien tenir el títol d'*Un episodi vergonyós*. Perquè cadascun té a veure amb una situació incòmoda i torbadora, en un marc altament teatral; tots tenen un punt de confusió i de folia lleugerament obscenes. Un exemple d'això seria *Bobok*, un conte gairebé gòtic en què el narrador passeja pel cementiri i sent les veus dels morts que surten de dins de les tombes. El cinisme i la mesquineria de les seves converses són sorprenents, però encara ho és més el fet que un cadàver, just abans de des-

compondre's, pronuncii la misteriosa onomatopeia *bobok*. Ja deien els poetes de l'avantguarda russa que el llenguatge expressionista de Dostoievski prefigurava el *zaum*, el llenguatge trans-racional o trans-mental que després farien servir els futuristes tot buscant uns efectes especials de les paraules.

Margarida Ponsatí-Murlà confessa que una de les coses que més l'han atret d'aquesta sèrie de narracions és l'absència del patetisme i el sentimentalisme pròpies de l'autor: tot el conjunt es pot llegir i acceptar com una mera fantasia extravagant i alhora com una crítica que fa l'home cívic de les reformes polítiques i socials del moment. Ponsatí-Murlà també diu que un dels passatges més divertits a l'hora de traduir és el discurs d'un alemany que xampurreja el rus (per posar un exemple, aquest personat-

Juvenil

Si sé què sóc sé què vull

Andreu Sotorra

Seria temerari dir que aquesta és la primera novel·la per a lectors adolescents que tracta sobre el lesbianisme. Una ullada no gens científica, però confiada en el *background*, porta de seguida a parlar, almenys en català, de Carme Riera (*Te deix, amor, la mar com a penyora* i *Jo pos per testimoni les gavines*) i de Jordi Sierra i Fabra (*A l'altra banda del mirall*), per esmentar només dues obres de generacions separades en el temps. La llista ara ja és tan extensa com impossible de ressenyar en la seva totalitat.

Sí que es pot dir, però, que *Em dic Laia* és una novel·la que tracta el tema des d'una mirada positiva, defugint els tòpics sobre problemes personals i reaccions negatives de l'entorn. Hi ha un aire de frescor o, més ben dit, de normalitat, que, si el lector no hi para esment o momentàniament deixa de pensar que s'hi parla de la descoberta de la relació sentimental entre dues adolescents, podria fer transgredir l'argument cap a un típic relat romàntic entre noi i noia.

Aquest tractament és el que fa singular la primera novel·la de l'autora, Gemma Puig Masip (Barcelona, 1979), que ha escrit també guions de còmic i que està en relació amb lectors joves des de l'àrea de comunicació de la Cooperativa Abacus.

El relat, la trama, el registre i l'ingredient d'incògnita que l'autora hi imprimeix agafa el lector de sorpresa en arribar a la pàgina quaranta perquè ni el títol ni la contracoberta donen cap pista, renunciant així honestament a l'ham *cridaner* que li podria donar més lectors.

Laia i Àlex són la parella protagonista. I l'enamorament creix amb aquest petit engany al lector fins que una anècdota desfà la confusió. Una anècdota que serà el detonant perquè la Laia descobreixi, als setze anys, quina és la seva opció sexual. La novel·la no arriba sola a l'interès creixent contemporani per difondre en tots els mitjans possibles l'existència de l'homosexualitat i, en particular, la femenina, mantinguda a la reserva i tapada per l'esclat de l'homosexualitat masculina. No només en literatura sinó també en cinema (*Habitación en Roma*) i també en televisió les situacions de parelles lesbianes són presents en bona part de les sèries actuals: *Infidels* (TV3), *Amar en tiempos revueltos* (TVE), no pas pioneres perquè ja se'ls van avançar, més tímidament, anys enrere, *Nissaga de poder* (TV3) i *Hospital central* (Tele 5).

Gemma Puig situa els seus personatges en una acadèmia d'interpretació, en plena Rambla de Barcelona, els fa passejar per carrers i barris del moll de l'os urbà, sense oblidar-se del carrer de Petritxol, de metros i autobusos, de botigues del passeig de Gràcia i –llicència personal de referència de l'autora– fins a la coneguda llibreria de còmics del passeig de Sant Joan. Em sembla veure, en aquesta primera novel·la debutant de Gemma Puig, una forta influència cinematogràfica que no és negativa. No només per com desenvolupa la trama sinó com hi retrata les dues adolescents i com es relacionen i com reaccionen. Dit d'una altra manera, la novel·la es llegeix com un retrat realista molt contemporani i en la imaginació es transcriu en imatges com si fos una pel·lícula d'autor. Combinació perfecta. *

La nevada del cucut

Autora: Blanca Busquets
Editorial: Rosa dels Vents Barcelona, 2010
Pàgines: 253 Preu: 17,90 euros

La periodista i guionista Blanca Busquets ens presenta la seva cinquena novel·la, en aquest cas ambientada en el món rural actual i de fa un segle

AVUI

d'ara, basteixen una novel·la sensual i sensible, intimista i de denúncia, pacífica i violenta, amb canvis de ritme continuats del passat al present i les relacions que els uneixen. Uns temps, el d'abans i el d'ara, que han transformat totalment l'escenari, però no han canviat l'essència de la vida. L'amor i el desamor, la generositat i l'egoisme, l'enveja, l'odi i la venjança, sorgeixen amb la mateixa fluïdesa d'un segle a l'altre, encara que s'expressi amb tonalitats diferents.

Una altra virtut de la novel·la de Blanca Busquets és que resulta profundament femenina, però lluny de tocs feministes. Destil·la honestat, tendresa, voluntat de superació constant i comprensió infinita enfront del món violent masculí que han de patir les dues protagonistes per aconseguir ser respectades. L'art i l'escriptura, la seva comprensió, són les claus per superar un estatus familiar i social d'inferioritat que han patit les dones catalanes, principalment les del medi rural, en el darrer segle.

La novel·la fa també una profunda aportació a la recuperació de la memòria històrica, tan cobejada però massa sovint desvirtuada per un garbuix de dades, personatges i batalletes. La descripció de com es vivia fa un segle i la seva evolució, tan ben documentada per Blanca Busquets amb testimonis familiars, completa un retaule que ofereix una visió global de la vida rural, i també la urbana, dels darrers cent anys. Un quadre gegantí amb tota mena de detalls que permet no sols conèixer el paisatge, els llogarets i les actituds humanes, sinó també els colors de la vida, les olors, els menjars, la llum i també la foscor, els viatges, les esperances i les frustracions. Una cosa tan senzilla com és saber com naixia, vivia i moria la gent.

Una novel·la excel·lent, ben tramada, amb un llenguatge enriquidor i minuciosos alhora, a més d'un desenllaç sorprenent. Un relat frondós d'art i literatura, que coincideix amb el que transmet la història de les dues protagonistes. *

ge pateix en veure que el seu "cocodril farà pit com gla"). En canvi, un defecte important del llibre és un estil massa heterogeni: Dostoievski passa molt bruscament del llenguatge periodístic a un de molt més viu, més dialogat i més ambigu, i no és fàcil seguir-lo en aquests trajectes sincopats. Ponsatí-Murlà, que malgrat una forta implicació en el seu treball no ha perdut la capacitat de jutjar Dostoievski de manera crítica, fins i tot reconeix que el gran autor rus sap més fer plorar que no pas riure: és a dir, que l'efecte buscat en les novel·les, probablement, funciona millor que l'objectiu dels contes. Tanmateix, *El cocodril i altres narracions* continua sent una lectura totalment recomanable per a tots els amants de Dostoievski i per a tots aquells que vulguin passar una bona estona llegint contes en un bon català. *

El cocodril i altres narracions
Autor: Fiódor Dostoievski
Traducció: Margarida Ponsatí-Murlà
Editorial: Accent
Girona, 2010
Pàgines: 228
Preu: 16 euros

Ara podem llegir contes inèdits de Dostoievski AVUI

Em dic Laia
Autora: Gemma Puig
Editorial: Estrella Polar
Barcelona, 2010
Pàgines: 125
Preu: 10,95 euros